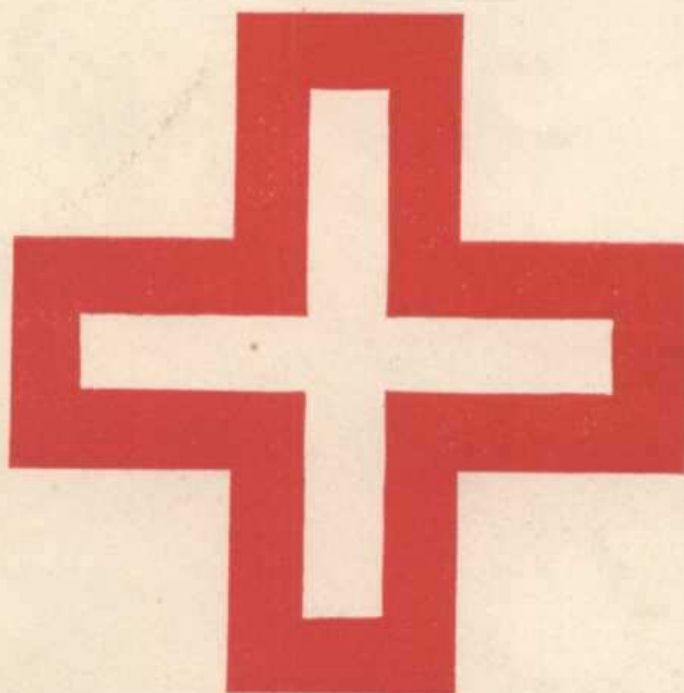

COMITÉ DE SECOURS

— POUR —

LA CROIX ROUGE
ARMENIENNE

UNION DES DAMES ARMÉNIENNES DE PARIS

Oeuvre de Guerre N° 20588

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԻԱԶԻ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

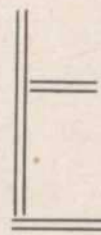
ԵՐԵՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ

.. 1922-1952 ..

ԲԱՐԻՉԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ * * * * *

* * * * * ԿԱՐՄԻՐ ԻԱԶԻ

ՐԵՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ

1922 - 1952

ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՑԷՔ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԸ

ԱՆՈՐ ԶՈՐՍ ԹԵՒԵՐՈՒՆ ՏԱԿ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿԸ, ՄԱՄԻԿԸ, ՀԻՒԱՆԳՆ ՈՒ ԶՔԱՒՈՐԸ

Հայ Կարմիր Սաչի Օգնութեան Մարմինը (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) պարտականութիւն մը կը նկատէ ներկայացնելու հանրութեան համառօտակի տեղեկատուութիւնն իր անցեալ գործունէութեան եւ սեղմ ուրուագիծը իր յառաջիկայ աշխատանքներուն:

Հայ Կարմիր Սաչի Օգնութեան Մարմինն միջոցները եղած են համեստ, սակայն իր վայելած համակրանքը եղած է մեծ, ժողովրդական լայն խաւերուն մէջ: Շնորհիւ ատոր, այլ մանաւանդ իր անդամուհիներուն բոլորանուէր ջանքերուն, ան պիտի շարունակէ բնել ինչ-որ հնարաւոր է, լուսագոյն կերպով ծառայելու համար այն նուիրական գործին որ կը կոչուի ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ:

ԱՆՑԵԱԼԸ

Ա.— Մեր համեստ, սակայն դրական մասնակցութիւնը բերելու համար մեր վերածնող հայրենիքի շինարարական ձեռնարկներուն, այլ մանաւանդ առողջապահական վերելքին, Երեւան՝ Հայ Կարմիր Սաչի գլխաւոր վարչութեան ղրկեցինք մեծ քանակութիւնով գեղեր, բժշկական գործիքներ, դրքեր, թերթեր եւլն.:

Բ.— Ամէն կերպ աջակցեցանք, նիւթապէս ու բարոյապէս հայրենագարծի ձեռնարկներուն: Տրամադրեցինք ուտեստեղէն, հագուստեղէն եւայլն: Նկատի ունենալով աշան կղանակի ուղեւորութեան պահանջները, բուրդէ ծածկոցներ ձրիօրէն բաժնեցինք կարօտ երգաղթողներուն:

Գ.— Ամէն տարի հազարաւոր չբաւոր հիւանդներու ապահովեցինք ձրի գեղ եւ բժշկական դարման: կամ ղրկեցինք ծրարներ եւ դրամ:

Դ.— Յաճախ այցելեցինք հիւանդներու, որոնք դարմանատուններու մէջ կը գտնուին: Անոնց տարինք կամ ղրկեցինք ծրարներ եւ դրամ:

Կարմիր հաչի Օդափոխուրեան կայանին ընդհանուր տեսարանը

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԿԱՅԱՆԸ

Հայ Կարմիր Սաշի Օգնութեան Մարմինը, հակառակ իր արդէն բազմատեսակ գործունէութեան եւ նիւթական սահմանափակ միջոցներուն, մասհողուած նաեւ կարօտ մանուկներու առողջապահութեան հարցով, ձեռնարկեց օգտափութեան կայանի մը կազմակերպումին: Ու Փարիզէն 120 քիլոմէթր հեռութեամբ, Ֆէսանօլիլիէի մէջ, գնեց օգասուն եւ զեղեցիկ շէնք մը, զոր մաս մը կահաւորելէ յետոյ, այնտեղ գրկեց 8-12 տարեկան 50 երկսեռ մանուկներ: Մեր թանկագին սրղինները ապրեցան երկու ամիս վառ արեւին, պայծառ երկնքին տակ, ծաղկազարդ պարտէզներու եւ ընդարձակ դաշտերու մէջ, երգելով եւ խաղալով, թռչնիկներու պէս դուարթ: Ապրեցան լիաւատ սնունդով, մայրական ջերմ գորովանքով եւ հոգածութեամբ:

Կայանը դարձաւ նոյնպէս բիւրեղեայ հայելի մը, ուր դեռափթիթ հայտրդիներ տեսան սրբաառջ գրերը իրենց ոսկեղնիկ լեզուին, իրենց ցեղին պատմութեան հերոսական գրուադները, պաշտելի աւանդութիւնները: Վերջապէս, զգացին թէ Հայ ծնին ու Հայ ապրիլը պատիւ մըն է իրենց համար:

Ու Հ. Կ. Սաշի կայանը, որուն առաջին շրջանը անցաւ խանդավառութեամբ, արժանացաւ «Շինարարութեան պատուարք» տիտղոսին ամէն անոնց կողմէ, ոչ ոք՝ հեռուէն կամ մօտէն, հետեւեցան անոր, տեսան զայն:

Մօտ է կայանի երկրորդ շրջանը: Այցելէ անգամ մը, սիրելի հայրենակից, բարեկամներով միասին, զիտէ եւ տես սեփական աչքերով նուիրումի այն սքանչելի հանդիսավայրը, ուր մարդասիրութիւնն ու հայրենասիրութիւնը հաստատուած են սիրոյ, յոյսի՝ եւ հաւատքի երեք անխորտակելի սիւներուն վրայ:

Եւ հաւատա՛ որ, այնուհետեւ որդիներուդ արձակուրդի կայանն այցելելը պահանջ մը պիտի դառնայ զգալուն սրտիդ եւ ազնիւ հոգիիդ համար:

Բուժարանին ներքին կեանքը

ԱՆՏԻՐ ՀԻՒԱՆԳՆԵՐԸ

Այս տարի, միմիայն փարիզեան շրջանին մէջ, զանազան հիւանդանոցներէն ներս, կան մօտ 120 հայ կարօտ երկսեռ հիւանդներ, որոնց պարբերաբար կ'այցելէ Հայ Կարմիր Պաշտօնաւորութեան Մարմնի ներկայացուցիչը, տանելով անոնց նիւթական օգնութիւն, այլ մանաւանդ յոյս եւ սփոփանք:

Ինչպէ՞ս կը դռնենք այդ բախտազուրկ հայրենակիցներու հասցէները:

Յաճախ իրենք կը դրեն մեզի: Շատ անգամ ալ հիւանդանոցներու վարիչները կը տեղեկացնեն մեզի, ծանօթ ըլլալով մեր նպատակին, մեր գործունէութեան եւ մեր ցոյց տուած շահագրգռութեան:

Անշուշտ հիւանդը՝ ամէն բանէ առաջ, իր առողջութիւնը կը փնտռէ: Սակայն ո՞վ կը համարձակի ներկայացնել հողեկան ահաւոր վիճակը անոր որ դամուած է անկողինին եւ ինքզինքը լքուած, անտէր կը զգայ, մանաւանդ այն օրերուն երբ ուրիշներ այցելութիւններ կ'ընդունին:

Ու Հ. Կ. Պաշտօնաւորութեան ներկայացուցիչին այցելութիւնը իր գիմաւորուի անզուսպ յուզումով, երախտազիտութեամբ, օրհնութիւն մը կը նկատուի:

Մնունդի օր մը, հայ հիւանդ մը կ'ընկուած է ինքն իր վրայ: Պորասուզուած է, ո՞վ դիտէ ինչ տեսակ մտայլ մտածումներու մէջ: Երբ յանկարծ իր մահիճին զլուխը կը տեսնէ Հ. Կ. Պաշտօնաւորութեան ներկայացուցիչը, կը յիշուի լալ ու այսպէս կը բացատրէ իր զգացումները.

— Հիմա արդէն գոհունակութեան, եթէ կարելի ըլլար մեզի համար այդ բառը գործածել, պիտի ըսէի երջանկութեան արցունք է, որ կը հոսի աչքերէս: Ամէն հիւանդ այցելու ունեցաւ: Միտս կը բղբուէր, երբ կը մտածէի թէ ոչ ոք ունիմ, ոչ ոք պիտի գայ ինծի: Այս կսկիծիս վրայ աւելցաւ ստորադասութեան մտայլկում մը: Դուք եկաք: Այլեւս մինակ չեմ: Անտէր չեմ: Միւս հիւանդներն ալ դիտեն, տնօրէնութիւնն ու պաշտօնէութիւնն ալ դիտեն հիմա որ ես անտէր չեմ:

Յաճախ որքա՞ն քիչ բան պէտք է, մեծ վշտեր սփոփելու համար:

Mlle Jeanne Boitel, de la Comédie Française, qui a souvent et gracieusement apporté le charme de son beau talent à des manifestations artistiques arméniennes, accorda encore une fois son précieux concours et déclama admirablement le poème d'Azat Vechtouni.

Pazoles

des Combattants Arméniens

Poème d'AZAT VECHTOUNI

Tu es venu des rives du Sévan, du Zangou,
Tu es venu auprès de nous en notre camp de sol-
[dats,
Camarade poète, tu es venu avec tes chants ardents.

Tu nous a d'Arménie apporté de bonnes nouvelles,
On dirait que tu nous as apporté l'inextinguible feu
[du soleil
Ou l'eau claire, l'eau pure de vie immortelle.

Tu nous apportes des saluts de notre doux pays,
Plus doux que le miel et le lait
Plus doux que nos parents eux-mêmes et nos bien-
[aimés.

Nous croyons respirer le parfum des roses de
[Dzaghkatzor,
Il nous semble humer l'air limpide du fier mont
[Aragatz,

On dirait que le lac de Sévan est venu près de nous.
Tu es venu nous visiter, tu as vu notre champ de
[combat
Tu as vu maints bataillons de troupes caucasiennes.
Tu les as vus braves et unis comme des frères.

Nous avons traversé montagnes et vallées,
Nous avons traversé champs et villages brûlés,
Du Caucase à Kouban nous avons avancé en com-
[battant

Nous avons avancé en une marche impétueuse,
En arrachant à l'ennemi nos terres qu'il avait oc-
[cupées,
Avec le torrent de la colère de notre âme.

Lorsque tu rentreras chez nous,
Porte aux nôtres nos saluts et dis-leur ce que tu as
[appris,
Montre toi joyeux et fier de nous.

Raconte au peuple arménien ce que tu as vu,
Raconte ce que tu sais de nos luttes triomphales,
Récite-leur le poème que tu écriras sur nous.

Tes fils, dis-lui, sont devenus tourbillon,
Ils sont devenus un fléau pour l'ennemi.
Dis qu'ils font honneur au peuple arménien.

Dis qu'ils s'élancent comme des flèches,
Qu'ils s'épanchent comme des fleuves en crue,
Qu'ils lancent la foudre comme des nuages chargés.

Dis à notre mère, à notre enfant, à notre femme
De ne pas s'inquiéter à notre sujet.
Dis-leur : « Ils nous ont affirmé qu'ils rentreront
[victorieux ».

Que les pêches, à notre rentrée, soient mûres,
Que notre jardin soit encore plein d'une douce
[fraîcheur,
Que les verres soient pleins de notre vin doré.

Nous organiserons de nouveau fêtes de noces et
[banquets,
Nous battons de nouveau des tambours de joie,
Nous nous coucherons de nouveau à l'ombre des
[arbres.

Nous sourirons encore à la terre en la labourant,
Nos maisons se rempliront encore des produits de
[la terre
Et des chants joyeux de la vie heureuse.

Camarade poète, tu es venu près de nous,
Tu es venu des rives du Sévan, du Zangou,
Tu es venu avec les frémissements et les chants
[de combat.

Kouban (au camp)

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրալոծար մասնակցութիւնը բերին Տիկին Օտէթ Լը Տանթիւ, Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան, Օր. Ժան Պուաթէլ, Տիկին Ք Ազնաւորեան եւ Օրիորդ Ա. Պոյաճեան, Պ. Պ. Ռաֆֆի Պետրոսեան, Մանուկ Բարիքեան, Ա. Գմբէթեան, Հ. Պէրպէրեան, Ժազ Տալ, Գ. Եանպէկեան իր երգչախումբով եւ Ն. Ասթրոնիտիս :

DImanche, le 11 Mai 1952, dans le grand amphithéâtre de la Sorbonne, eut lieu la commémoration du 30ème anniversaire du Comité de Secours pour la Croix-Rouge Arménienne, en présence d'une affluence considérable.

Après l'allocution du Dr Cololian, président du Comité, prirent la parole M. S. Karian, secrétaire général, le Dr J. Trémolières, membre de l'Académie de Médecine, et M. A. Tchobanian. Mme Djéva hirdjian, présidente du Comité de Secours, obligée de s'absenter, avait envoyé son allocution, dont la lecture fut faite par Mlle Y. Ohanian.

Le Révérend S. Manoukian, prélat des Arméniens de Paris, clôtura la série des discours, en exaltant l'œuvre accomplie par cette institution.

L'admirable discours de M. Trémolières, imprégné d'un ton affectueux, d'un esprit compréhensif et d'une chaude amitié, fut accueilli de la part de l'assistance

par une véritable ovation à la France et à l'amitié Franco-Arménienne.

Nous donnons ci-après le texte des discours prononcés en français :

Hommage

à la France

ET AU DR. TRÉMOLIÈRES

Mesdames, Messieurs,

Nous avons le bonheur d'avoir comme Président pour cette fête de Jubilé, un des plus fameux médecins français, le Docteur Trémolières, Membre de l'Académie de Médecine.

C'est un grand homme dont nous savons apprécier la valeur.

Le Docteur Trémolières est un savant. Tout dernièrement, l'Académie de Médecine l'a chargé de faire un rapport sur l'eau potable de Paris.

Le Docteur Trémolières, clinicien averti, s'est avéré un hygiéniste distingué. Il a présenté un rapport clair, en faisant des vœux pour l'amélioration dans la distribution de l'eau. Ses vœux ont été adoptés par l'Académie de Médecine qui a attiré l'attention du Gouvernement sur la conclusion du rapport du Doct. Trémolières.

Nous avons aussi une dette de reconnaissance envers le Docteur Trémolières. Il a été longtemps Médecin-Chef à l'Hôpital Boucicault. Nous savons que Madame Boucicault, a fait construire cet hôpital pour les employés du Bon Marché et pour les quelques malades du quartier.

Docteur Trémolières, comme Médecin-Chef, avait le droit d'accepter dans son service les malades qui se présentaient et de les soigner à sa guise.

Le Dispensaire et Comité de Secours de la Croix-Rouge Arménienne adressent très souvent des malades atteints d'affection aigües au Docteur Trémolières, et le bon Docteur les hospitalise dans son service et les soigne de son mieux. C'est une dette

Discours

de M. S. Karian

JE me fais un grand plaisir de prendre la parole pour rendre, tout d'abord, un hommage respectueux à la Croix-Rouge Française et, ensuite, souligner que l'organisation dont nous fêtons aujourd'hui le 30e anniversaire, est une œuvre de bienfaisance par excellence. Ses portes sont largement ouvertes devant tout le monde sans distinction de sexe et d'opinion.

Cependant, tous ceux qui désirent y adhérer, c'est-à-dire, entrer dans ce sanctuaire de piété, de pitié et de dévouement, doivent s'abstenir de toute discussion et de toute activité de caractère politique au sein de l'organisation. Ils doivent adopter une seule devise : Servir.

Servir ces milliers, dizaines de milliers malheureux qui, à la suite d'événements douloureux, ont été forcés de quitter leurs foyers, abandonner tous leurs biens et venir chercher refuge sur le sol accueillant de la France. Servir en même temps le Pays qui a bien voulu leur accorder une hospitalité généreuse. Car, sans les dispensaires du Comité de

de reconnaissance que nous rendons aujourd'hui à ce grand Français.

La France a été pour nous, Arméniens, notre patrie adoptive, et c'est de tout cœur que nous remercions ce grand Français, en rendant hommage à la grande France immortelle, pays de toutes les libertés.

Dr P. COLOLIAN

*Président du comité de secours
pour la Croix Rouge Arménienne,,
Chevalier de la Légion d'honneur,
Ancien Médecin-Chef militaire.*

Secours pour la Croix-Rouge Arménienne, surtout celui de Paris, cette multitude aurait frappé à la porte des hôpitaux et aurait encombré les services. Comme ces nouveaux venus ne connaissent pas bien la langue du pays, la tâche des médecins français serait devenue beaucoup plus difficile, presque inextricable.

Servir, en luttant contre la misère et seconder ainsi les actions sociales.

Servir, enfin, en organisant des colonies de vacances, et participer ainsi à l'effort splendide déployé en faveur de l'enfance et de la jeunesse.

C'est pourquoi, j'ose dire que l'existence du Comité de Secours pour la Croix Rouge Arménienne est une manifestation éclatante de sympathie et de gratitude de la colonie arménienne envers la France et son grand peuple.

On a souvent parlé de cette amitié. On a cherché l'origine de cette amitié dans la lutte commune menée à l'époque des Croisades. N'est-ce pas que le dernier roi de la Cilicie a été un prince du pur sang français ?

Toutefois, s'il m'était permis d'émettre une opinion à ce sujet, je dirai que la vraie amitié Franco-Arménienne réside dans la fraternité d'âme et d'esprit des deux peuples.

Il n'est pas indispensable de dire trop de choses en ce qui concerne la France. Nous connaissons, tous, sa noble culture, son admirable littérature et sa glorieuse histoire. Elle a donné tant de choses à l'humanité. Il nous suffit d'évoquer la magnifique déclaration des Droits de l'homme et du citoyen.

Certes, Elle a eu ses épreuves cruelles, Elle a eu des moments difficiles, tristes et sombres. Parfois ses ennemis ont cru lui avoir donné un coup mortel. Mais nous étions sûrs, nous le sommes toujours, qu'Elle ne succombera pas, Elle ne peut pas succomber, car l'humanité serait écrasée sous le poids d'un tel malheur.

La France, Elle est douce, Elle est belle, Elle est éternelle.

Et ce petit peuple arménien ? Perché sur un plateau du Proche Orient, son destin est bizarre, je peux dire extraordinaire. Il est l'un des plus anciens peuples. Il a vécu, lutté et collaboré avec les Assyriens, Chaldéens et tant d'autres peuples qui n'ont laissé qu'un souvenir, un nom historique. Lui, malgré les malheurs inouïs qui l'ont frappé si cruellement, il a vaillamment passé le flambeau de génération en génération et aujourd'hui encore, ardent, enthousiaste et idéaliste, il continue courageusement sa marche vers l'avenir.

Où faut-il chercher la clef de cette énigme, le secret de ce mystère ? A mon avis, dans cette vérité émouvante que le peuple arménien s'est toujours attaché plutôt à l'esprit qu'à la force, plutôt à des valeurs morales que matérielles.

Imaginez une fois, tandis qu'un fameux monarque de Ninive faisait graver sur sa pierre tombale cette épitaphe désolante : « Passant, mange, bois, amuse-toi bien, tout le reste n'est rien », chez les Arméniens dominait cette conception sublime : « Mourir pour une cause noble, c'est de gagner l'immortalité. »

Ce contraste, ne dévoile-t-il pas certains secrets ? N'explique-t-il pas bien des choses ?

Je terminerai mes paroles en évoquant un autre fait aussi significatif que caractéristique.

Il y a 16 siècles, exactement en 354, des délégués venus de tous les coins de l'Arménie réunis en congrès à Taron, dans la ville d'Achtichat, avaient décidé à l'unanimité que tout le monde a des obligations imprescriptibles envers les vieillards, les malades et les nécessiteux. Cette décision a été proclamée à travers tout le pays par un Décret royal et une Bulle de Catholicos.

N'est-ce pas qu'un trait lumineux passant à travers l'histoire ensanglantée du peuple arménien,

Ս. ՔԱՐԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

Ազնիւ հանդիսականներ,
Յաճախ վէճի ու տարակարծութեան դուռ բացած է
հետեւեալ հարցումը: Ո՞վ է մեծ մարդը:

Այսինքն ո՞րն է արդեօք մարդկային մեծութեան իս-
կական ստորոգելին, ճշմարիտ չափանիշը:

Աշխարհակալութի՞ւնը:

Երբ ակնարկ մը նետենք, սակայն, ընդհանուր ազ-
դերու պատմութեան վրայ, կը հաստատենք որ բոլոր
աշխարհակալներուն ճամբան կը նմանի մարդկային
դիակներու բուրդերով եղբուսած վարար զետի մը,
ուրկէ արիւնը ուղխօրէն կը հոսի:

Ասոնց համար մարդիկ ազատ են փայլուն փայլուն
աժականներ դործածելու, բայց ոչ մեծ բառը:

Հարստութի՞ւնը:

Ըսուած է որ դրամը լաւ ծառայ մըն է, սակայն ա-
հաւոր, անողորմ տէր մը: Անշուշտ կան ունեւորներ
որոնք դրամը ծառայի վերածած են: Սակայն դրամը՝
իբր դաժան երեսին դիւթիչ դիմակ մը անցուցած, կը-
մաց կամաց եւ ոլոր մոլոր ճամբաներով, շատերուն
միտքը, սիրտն ու հոգին մանաւանդ անոնց որոնք վա-
զեմի ընտելութիւն մը չունին ունեւորութեան հետ,
եղարդ աթոռի մը կը վերածէ եւ այնտեղ կը տեղաւոր-
ուի հանդարտօրէն, մնայուն կերպով:

Ասոր մէջ ի՞նչ մեծութիւն կայ:

Նոյնիսկ գիտութիւնը երկսայրի սուր մըն է: Անհուն
եւ անսահման բարիքներու աղբիւր է, բայց ահաւոր
չարիքներու միջոց ալ կրնայ դառնալ:

Մեծութեան ստորոգելին կրնանք ընդհանուր, ծա-

unit ce congrès splendide à la manifestation d'au-
jourd'hui. ?

Que cette constatation soit aussi un appel à notre
conscience. Écoutons pieusement cette voix et mar-
chons dans le chemin du devoir et de l'honneur,
qui est celui de la Croix-Rouge.

ւալուն եւ արդար սահմանում մը տալ :

Մեծը ան է , որ խղճմտօրէն կը կատարէ իր պարտա-
կանութիւնները :

Պարտականութիւն իր անձին , պարտականութիւն իր
ընտանիքին , պարտականութիւն իր ժողովուրդին եւ
պարտականութիւն ամբողջ մարդկութեան հանդէս :

Սակայն այդ պարտականութիւնները յաճախ ան-
կիւններ , հարկադրութիւններ կը ցուցադրեն :

Կարմիր Սաշը կը ներդաշնակէ զանոնք եւ անոնցմէ
կը կազմէ սիրուն , զեղատեսիլ եւ բուրումնաւէտ ծաղ-
կեփունջեր , մատչելի ամէն անձի համար :

Եթէ անհատի մը արժէքին չափանիշը էր պարտա-
կանութիւնները վայելչօրէն կատարելն է , Հայու մը հա-
մար ամէնէն ազնիւ ու նուիրական պարտականութիւնը
իւր հինաուրց այլ մշտանորոգ , բազմաշարժար այլ
ազանդաւոր ժողովուրդին դժբախտ բեկորներուն եղ-
բայրական օգնութեան ձեռք մեկնելու պատրաստակա-
մութիւնը չէ՞ միթէ :

Կան մարդիկ , որոնք կը պնդեն թէ փոխանակ օգ-
նելու , որ սպառողական բնոյթ կը կրէ եւ կրնայ ան-
հատներու կամքն ու աշխատունակութիւնը տկարա-
ցնել , աւելի լաւ է տեւական դործեր կատարել եւ մա-
նաւանդ պայքարիլ այն պատճառներուն դէմ , որոնք
դժբախտութիւն եւ թշուառութիւն առաջ բերելով
մարդս օգնութեան կարօտ վիճակի մէջ կը դնեն :

Երեւութապէս ճիշդ ըլլալ կը թուի այս տեսակէ-
տը : Այդ պատճառները , սակայն , յաճախ մեր կամքէն
անկախ եւ մեր ուժէն վեր դործօններու արդիւնքն են :

Յետոյ , միթէ՞ մէկը կ'արդիլէ միւսը :

Հայ Կարմիր Սաշի Օգնութեան Մարմինը չէր
կրնար ու չի կրնար անտարբեր մնալ աղէտներուն եւ
դժբախտութիւններուն հանդէս , որոնք հետեւանքն են
Երբեմն բնութեան շղթայազերծ տարրերուն եւ յաճախ
մարդոց չարութիւններուն : Ատիկա արդեւք չեղաւ որ
ան մնայուն դործեր ալ դլուխ հանէ :

Այսպէս , երբ տասնեակ տարիներէ ի վեր հաս-
տատած է դարմանատուն մը , ուր տարին , միջին հաշ-
ուով , 7-8000 հոգի դիմած եւ ձրի բժշկական խնամք
ու զեղ ստացած են , երբ բոլորանուէր ջանքերով մաս-
նակցեցաւ երկրաշարժներէն աղէտեալներու օգնու-

թեան գործին, երբ յղացաւ եւ բարենպատակ այլ կազմակերպութիւններու հետ գործադրեց Յունահայերուն մեծ քանակութեամբ դեղ եւ ուտելիք զրկելու դադարը, երբ Հայ Կարմիր Պաշտի կեդրոնին կը զրկէր լայն չափերով դեղեր, բժշկական գործիքներ, զրքեր, եւայլն, այս բոլորն արգելք չեղան, որ ան ընէ նաեւ այնպիսի ձեռնարկներ, որոնք խառնուին եւ նոյնանան Հայ ժողովուրդին եւ անոր վերածնող Հայրենիքին հետ եւ անկորուստ, մշտատեւ հանգամանք ստանան: Կը բաւէ յիշել, իբրեւ օրինակ, Ղամարլուի ճահիճը չորցնելու պարագան: Ու Արտաշատի բերրի ու արգաւանդ դաշտը, ծագկաւէտ պարտէզներն ու գեղատեսիլ մըրդաստանները պիտի մնան յաւերժական փաստերը Հայ Կարմիր Պաշտի Օգնութեան Մարմնի իրատես եւ ժողովրդանուէր գործունէութեան:

Այդ բոլոր գործերը ձեղի կը պատկանին, որովհետեւ կարելի եղած է զանոնք գլուխ հանել ձեր շնորհիւ, ձեր թանկագին եւ բարեացակամ աջակցութեան շնորհիւ:

Կ'ըսուի թէ ժողովուրդի մը բարենպատակ ձեռնարկներուն եւ կազմակերպութիւններուն ձեւը, բնոյթն ու աստիճաններն այդ ժողովուրդին քաղաքակրթական մակարդակը կրնան ցոյց տալ: Եթէ ճիշդ է այս տեսակէտը, այն ժամանակ, որպիսի՞ հպարտութիւնով իրաւունք ունինք ոգեկոչելու հոյակապ շարժումը, որ կատարուեցաւ Հայաստանեայց աշխարհին մէջ, Մեծն Ներսէսի օրով:

Արդարեւ, 16 դար առաջ, 354ին, այսինքն այն ժամանակ, երբ եւրոպական շատ մը ժողովուրդներ դեռ քաղաքակրթութեան առաջին սանդղամատերուն վրայ կը դեղերէին, հայկական համագումար մը միաձայնութեամբ հետեւեալ որոշումը կուտար Տարօնի Աշտիշատ քաղաքին մէջ:

Ամէն մարդ պարտական է ծերերուն, անկարներուն, թշուառներուն:

Ազգային զգացումի, իրերօգնութեան ոգիի, կարգապահութեան ըմբռնումի ի՞նչ զմայլելի փաստ:

Այդ որոշումը արձագանդեց երկրին ամենակուլ անկիւնները:

Այսօր, երբ կը տօնենք Հայ Կարմիր Պաշտի Օգնու-

Le Discours
du Dr Trémolières

*Commandeur de la Légion d'Honneur,
membre de l'Académie de Médecine,
membre de l'Académie de Médecine,
de Paris*

□ □

Mesdames, Messieurs,
Mes chers Confrères,

C'est un honneur pour moi de présider la fête du Jubilé de la Croix-Rouge Arménienne. C'est aussi une joie d'y avoir été invité par mon toujours jeune ami Cololian, président de cette Croix-Rouge, en son nom et au nom de quelques-uns de nos confrères. A vous tous, je suis heureux d'apporter les félicitations et les vœux de l'Académie de Médecine et de la Médecine française.

J'ai d'abord été confus d'un tel honneur, mais je n'ai pu que l'accepter lorsque Cololian m'a dit que je le méritais pour mes sentiments arméno-philés. Ces sentiments, comment ne les aurais-je pas, ayant apprécié depuis longtemps la qualité de l'amitié arménienne ? Comment ne seraient-ils pas ceux de tous les Français, qui estiment la liberté, le plus grand bien et respectent le malheur et le courage ? Est-il un seul d'entre eux qui n'aurait pas pour le peuple arménien la sympathie qu'inspire son destin, destin exceptionnel par sa grandeur, son infortune, sa vaillance dans l'adversité ?

.....
Թեան Մարմնի 30 ամեայ գործունէութեան տարեդարձը, չէ՞ք լսեր արդեօք, մշակոյթի այս հոյակապ տաճարին մէջ, այդ հոգր կոչին արձագանգը :

Ականջ դնենք այդ կոչին եւ անլարան քալենք կարմիր Սաչի լուսաւոր ուղիէն, որ միաժամանակ փառքի, սրտիւի եւ պարտականութեան ճամբան է :

De ce qu'à la fin du Déluge l'arche de Noé échoua sur le mont Ararat, l'on pourrait conclure que l'Arménie était une terre élue. Elle fut élue... plus pour le malheur que pour le bonheur. Sa grandeur ne fut qu'intermittente et éphémère.

D'abord florissante, elle fut dévastée, dès le VIe siècle av. J.-C., par les Ninivites, par les Babyloniens, par les Mèdes.

Quatre siècles plus tard, elle était de nouveau bien organisée et puissante. Au temps des Césars, ses rois vinrent à Rome. Sous l'Empire, sa jeunesse étudiait à l'école des rhéteurs. Au début du IVe siècle, Saint-Grégoire l'Illuminateur la convertissait au christianisme. Les Arméniens formaient les liens les plus souples qui puissent unir l'Asie à l'Europe et échangeaient les produits de ces deux parties du monde. Au Moyen-Age, ils concluaient des traités de commerce avec la Sicile, des conventions avec les républiques de Gênes et de Venise.

Mais, dans un temps et une contrée où le droit n'existait pas, où seule faisait loi la force, l'Arménie était une proie trop tentante pour ses puissants voisins. Au XIIe siècle, elle tomba presque entièrement sous le joug de Byzance.

Fuyant l'invasion, des populations arméniennes se réfugient dans les gorges du Taurus et gagnent la Cilicie, où elles fondent la Petite Arménie.

Celle-ci, grâce à ses ports, fait un grand négoce avec l'Occident, mais elle est détruite à son tour, au XIVe siècle, par les mamelouks d'Égypte; son dernier roi, Léon VI, accueilli à Paris par Charles VI, est enterré à Saint-Denis parmi les rois de France.

Cependant, la Grande Arménie, très réduite, dévastée par les Mongols, puis par les Ottomans, est finalement absorbée par la Turquie, la Perse et la Russie. Elle est aujourd'hui une république socialiste, qui fait partie de l'Union des républiques soviétiques.

Cette continuelle vicissitude engendre de terri-

bles catastrophes. L'infortune arménienne dépasse toute imagination.

Les drames qui ensanglantent sans cesse sa longue histoire se poursuivent, même quand elle n'a plus d'indépendance à défendre.

A la fin du siècle dernier, les Turcs exercent sur tout le territoire qu'ils ont occupé les pires sévices contre les populations inoffensives. Des sommets du Taurus aux plateaux de l'Ararat, 300.000 Arméniens sont massacrés.

Pardonnez-moi d'évoquer aujourd'hui ces cruels souvenirs. Je n'en ai le courage que parce que s'y associe une preuve de la sympathie française. Contre ces crimes s'élève la réprobation universelle, mais nulle part l'indignation ne se manifeste plus vivement qu'en France. A Paris, en 1903, à l'heure où deux partis se livraient un combat sans merci, les adversaires les plus résolus se réunissent pour soutenir la cause de l'Arménie. Jean Jaurès, Denys Cochin. Francis de Pressensé, Anatole France réclament avec éloquence la stricte application du traité de Berlin, qui imposait à la Sublime Porte de garantir la sécurité des Arméniens contre leurs voisins farouches.

Pendant la guerre de 1914-18 les persécutions recommencent, car les Turcs, alliés aux Allemands, savent les sympathies des Arméniens pour la France. Ces persécutions, plus meurtrières encore que les précédentes, font 1.200.000 victimes, hommes, femmes, vieillards, enfants. Il y eut d'admirables épisodes de la résistance arménienne. Au traité de paix, l'Arménie fut restituée dans son indépendance. Mais les événements ont montré, une fois de plus, que, même à notre époque, il n'est pas, en Asie, pour un petit pays encerclé, d'indépendance durable.

A la suite de ces massacres, un million d'Arméniens se dispersèrent dans le monde : 90.000 s'installèrent en France, dont 30.000 à Paris et dans la région parisienne.

Puissance de la volonté, du travail et de l'épargne ! Ces émigrés, à leur arrivée en France, étaient complètement dépourvus. Ils se mirent à la tâche, les uns comme employés, les autres comme ouvriers. Peu à peu, ils économisèrent assez d'argent pour devenir artisans ou patrons, pour entreprendre ou faire entreprendre à leurs enfants des carrières libérales. Leur intelligence et leur labeur assurèrent leur réussite. Et maintenant, ils sont intégrés à la pensée, à l'industrie, au commerce français. 60% d'entre eux ont reçu la nationalité française.

J'ai le privilège de connaître plusieurs confrères arméniens, médecins, chirurgiens, radiographe, biologiste, ou d'être avec eux en relations professionnelles. Je ne les nommerai pas, pour ne pas effrayer leur modestie, car je veux dire que leur science est égale à celle des meilleurs médecins, chirurgiens, radiographes et biologistes français. J'ai pour eux la même estime, la même amitié que pour ceux de mes collègues avec qui j'ai parcouru toute ma carrière.

Tout homme a deux patries, a dit un écrivain étranger : la sienne d'abord, et puis la France. Les Arméniens en sont un probant exemple.

Ils participent étroitement à la vie française. Ils ont servi la France au cours des deux dernières guerres, prêts pour elle à l'ultime sacrifice. A la guerre de 1914, la Légion arménienne, fameuse pour sa vaillance, a mérité la fourragère rouge.

Mais ils gardent l'amour de leur pays d'origine. Fidèles à leurs ancêtres, à leur religion, à leurs traditions, à leur langue, s'ils ont renoncé à réaliser par des moyens hasardeux un rêve chimérique, ils ont, partout où ils se trouvent, maintenu la continuité morale de la nation arménienne et greffé, dans leur patrie d'adoption, un rejeton de leur première patrie. D'Erzérourm à Erivan, de Kars à Tabriz, le grand foyer initial subsiste, mais il en est d'autres, disséminés dans le monde, en Europe

comme en Amérique, qui, malgré les distances et certains obstacles matériels, lui restent étroitement unis.

Ils lui sont d'abord unis par la religion. Le mot religion ne vient-il pas de religare, relire ? Dans une commune foi, les Arméniens conservent l'obédience au Catholicos, chef suprême de l'Eglise grégorienne, qui réside à Etchmiadzine. Un autre Catholicos est installé au Liban, à Antilias, pour pouvoir sans difficultés entretenir des relations avec les fidèles du monde entier. J'ai eu un jour le grand honneur de donner mes conseils à celui-ci, S.S. Karékine, et je garde un souvenir ému de la bénédiction qu'il m'a affectueusement donnée. A Paris, la belle église de la rue Jean Goujon est le lieu saint des Arméniens et la présence de son vénérable évêque donne toute sa valeur à votre Jubilé.

La Croix-Rouge arménienne, aux destinées de laquelle préside depuis sa formation mon cher ami Cololian, soigne les corps dont l'Eglise reconforte l'âme. M. Karian, son dévoué Secrétaire Général, a rappelé son admirable activité, qui a parfois rencontré des obstacles, vite supprimés. Que de gratitude ne lui doit-on pas, pour le bien qu'elle a fait depuis 30 ans, pour l'union qu'elle a contribué à maintenir parmi les exilés !

Comme la religion, une même langue est un lien puissant. Les Arméniens n'ont pas oublié leur idiome national. Partout ils s'en servent entre eux, comme ils le feraient sur la terre d'Asie. Une littérature, qui fut illustrée, surtout au Ve siècle, par tant d'écrivains et de poètes, maintient toujours son existence et sa pureté. Aujourd'hui, Saroyan publie, en Amérique, des romans qui connaissent les plus grands succès, et les poèmes de votre illustre Tchobanian font écho à ceux que Nersès Glaietsi composait au XIIe siècle.

Il y a déjà nombre d'années, j'ai visité, près de Venise, l'île San Lazaro, où vos moines Mékhita-

ristes se sont voués à fixer pour les siècles futurs, en caractères arméniens, les chefs-d'œuvre de vos écrivains de toutes les époques.

La religion, la charité, la langue, la littérature, voilà les pierres de la digue indestructible que les Arméniens ont opposé aux assauts des hommes et des siècles. Ainsi, bien que dispersés dans le monde, mais triomphant de toutes les épreuves, ils constituent une nation fragmentaire unie par les liens moraux.

Dans un monde bouleversé, en perpétuel renouvellement, ils apportent aux pays dont ils reçoivent une large hospitalité, en même temps que le brain de leur intelligence, de leur labeur, de leur bonté, un splendide exemple de solidarité.

Mesdames, Messieurs, Mes chers Confrères,

Renan a dit : « Une nation est un principe spirituel, résultant des complications profondes de l'histoire, une famille spirituelle, non un groupe cététerminé par la configuration du sol. Rien de matériel n'y suffit. »

Et il ajoute : « La souffrance en commun unit plus que la joie. En fait de souvenirs nationaux, les deuils valent mieux que les triomphes, car ils imposent des devoirs; ils commandent l'effort en commun. »

« Une nation est une grande solidarité, constituée par le sentiment des sacrifices qu'on a faits et de ceux qu'on est disposé à faire encore »

Ainsi parlait Renan, en Sorbonne, il y a 70 ans, le 11 mars 1882.

N'est-ce pas là, en un raccourci saisissant, toute l'histoire des Arméniens, qui, par leur union morale, maintiennent à travers le temps et l'espace, malgré les pires catastrophes, la pérennité de leur nation.

Il n'y a rien à ajouter à l'admirable pensée de Renan, et je ne puis que m'écrier, du fond du cœur :

Vive à jamais la nation arménienne !

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՏԻԿ. ՃԵՎԱՀԻՐՃԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

գոր կարգաց Օր. Ե. Օհանեան, Հաշուեֆննիչ
Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան

Այսօր, Հայ կարմիր Սաշի Օղնութեան Մարմնի 30 տարուան հանդիսակատարութեան առիթով, երբ պատահութիւն կը տրուի ինձի իրրեւ նախագահուհի Մայր հիմնարկութեան՝ քանի մը խօսք ըսելու, առաջին մտածումս կ'երթայ անոնց, այր թէ կին, որոնք կարեւոր դերեր կատարեցին այդ կազմակերպութիւններուն մէջ, լուսագոյն կերպով ծառայելու համար մեր ժողովուրդին:

Չեմ ուզեր անուններ տալ, մոռացում մը չկատարելու մտահոգութիւնով: Սակայն չեմ կրնար չյիշել մէկը, որ իր դիրքով, պաշտօնով ու ատղասով բացառիկ հանդամանք մը ունէր: Ատիկա մեր յաւէտ ողբացեալ եւ բազմերախտ առաջնորդը Վոսաճապուհ Արքեպիսկոպոս Քիպարեանն էր:

1918ի դարնան էր: Ան հրաւիրած էր եկեղեցի աչքի դարնող բոլոր անձնատրութիւնները փարիզահայ գաղութին, որ փոքր թիւ մը կը կազմէր այն ժամանակ: Կարգաց նամակ մը Պոլսոյ Պատրիարքարանէն զբրւելուած: Նիւթական աջակցութիւն կ'ուղուէր Փարիզէն: Ինչորս ալ յուզուեցանք մտածելով որ Պոլսոյ մեր ազգակիցները օղնութեան կարօտ են:

Որոշուեցաւ որ տիկիները ստանձնեն այդ գործը, որուն մնայուն բնոյթ մը տալու առաջադրութիւնով, կազմուեցաւ Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւնը:

Երիտասարդ տիկիներ եւ օրիորդներ, Փարիզի նման կեդրոնի մը մէջ, ուր հաճոյքի հազար ու մէկ միջոցներ, կարելի է ըսել փորձութիւններ կան, փարեցան աշխատանքի եւ իրենց մտածումին առաջին առարկան դարձուցին հետաւոր հայրենակիցներուն օգտակար հանդիսանալու հարցը: Այս կերպով հնարաւոր եղաւ աչքառու արդիւնքներ ապահովել եւ զնել Պատրիարքարանի տրամադրութեան տակ:

Յաջորդ տարիներուն այլապէս ահաւոր դժբախտութիւններ հարուածեցին մեր ժողովուրդը: Չարարատիկ դէպքերու հետեւանքով, տասնեակ հազարա-

ւոր վերապրող հայ խրեակներ եկան ապաստան փնտրելու Ֆրանսայի հիւրընկալ հողին վրայ:

Մեր ժողովուրդը բաւական դարհուրելի կորուստներու ենթարկուած էր: Որակին վրայ գուրգուրալու մտահոգութիւնը մղեց մեզ կազմելու Ուսանողներու Օգնութեան Մարմինը:

Որբը ամէն հորիզոնի տակ նկատուած է, սիրոյ ու հոգածութեան արժանի էակ մը: Այլապէս նուիրական է հայ որբը, որ խորհրդանշանն է մեր ցեղին աննախնայ թաց սղբերգութեան: Աւ կազմեցինք Որբերու Օգնութեան Մարմին մը:

Սակայն կար հիւժած ու սպառած զանդուած մը, որ օգնութեան, բժշկական խնամքի եւ զեզերու պէտք ունէր: Այս զանազան ու պատասխանատու աշխատանքը կատարելու համար կազմուեցաւ Հայ Կարմիր Խաչի Օգնութեան Մարմինը, որ ահա այսօր կը ներկայանայ հանրութեան բեղուն եւ բազմաբղիւն գործունէութեան մը վառատակովը: Հաճելի պարտականութիւն մըն է ինծի համար շնորհաւորել Հայ Կարմիր Խաչի Օգնութեան Մարմնի զեկազարներն ու բոլոր անդամները: Նոյնքան հաճելի պարտականութիւն մըն է մագթել որ անոնք յառաջիկային ա՛լ աւելի արդիւնաւէտ գործունէութիւն մը ունենան:

Մարդիկ երբ սրոշ տարիքի մը հասնին, երբ զգացումները կը հանդարտին եւ հողին իր լիակատար անդորրութիւնը կը գտնէ, այն ժամանակ միայն կ'ըմբռնեն խորութիւնը իմաստունին սա խօսքին. ունայնութիւն ունայնութեանց, ամենայն ինչ ունայնութիւն է:

Սակայն կեանքի անհուն անապատին մէջ կարելի է ստեղծել ուխտիսներ: Ատոնք մարդոց ազնիւ ու բարի գործերն են, որոնք անկորուստ դրամագլուխի կը նմանին, եւ ջերմութիւն, սփոփանք եւ հրճուանք կը պարզեւեն մարդուս, երբ ամէն անդամ յետադարձ ակնարկ մը ձգէ իր անցեալին վրայ: Անշուշտ զանազան ձեւեր կան ազնիւ ու բարի գործեր կատարելու: Սակայն ամենէն նպատակայարմարն ու օգտակարը հանրային աշխատանքներն են: Այս հանդէսը միաժամանակ կոչ մը թող ըլլայ բոլորիս, գործելու այդ ուղղութիւնով եւ ծառայելու մեր բազմաշարժար ժողովուրդին:

ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ
.....ԵՒ ՓԱՐԻՋԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԳԵՐԱՇՆՈՐՀ.....
ՍԵՐՈՎԼԻԷ ՎՐԴ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
.....ՔՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Ասկէ առաջ, Փարիզէն անցնելու ատեն, որոշ դա-
դափար մը կազմած էի արդէն մեր փարիզահայ ազնիւ
գաղութին մասին: Այս անգամ, մօտէն յարաբերու-
թեան մէջ ըլլալով ժողովրդական լայն խաւերուն հետ
ալ, ներկայ ըլլալով զանազան հաւաքոյթներու, հան-
դէսներու, եւայլն, կ'ըմբռնեմ լիովին մեր Ֆրանսահայ
ժողովուրդին եռանդը, կորովը, գիտակցութիւնը եւ
նուիրումի ոգին:

Անցեալ շաբթու, ուրիշ սրահի մը մէջ, մեծ բազ-
մութիւն մը համախմբուած էր իր համակրանքն ար-
ւայայտելու համար կրթական հաստատութեան մը՝
Դպրոցասէրին հանդէպ:

Այսօր, հսկայ բազմութիւն մը խոնուած է այս
լնդարձակ սրահին մէջ, իր գնահատանքին ու զուր-
դուրանքին առարկան դարձնելու համար Հայ Կարմիր
Քաշի Օգնութեան Մարմինը:

Կրթութեան ճամբով, բարեօրրութեան ուղիով մեր
ժողովուրդը կը քալէ իր նախահայրերու լուսաւոր
ուղիներէն:

Կ'օրհնեմ զինքը: Կ'օրհնեմ բոլոր ժողովրդանուէր
ու ազգօգուտ կազմակերպութիւնները, որոնց գլուխը
կը գտնուի, անտարակոյս, Հայ Տիկնանց Միութեան
Հայ Կարմիր Քաշի Օգնութեան Մարմինը:

ՄԵԾԱՆՈՒՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ
ԵՒ ԲԱԶՄԱՎԱՍՏԱԿ ԳՐԱԳԷՏ
Ա. ԶՕՊԱՆԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

Ես վաղուց ի վեր ծանօթ եմ Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան եւ Հայ Կարմիր Խաչի Օգնութեան Մարմնի Կործունէութեան: Միշտ գնահատած եմ ջերմօրէն անոնց աշխատանքները եւ կարելի բոլոր միջոցներովս աջակցած եմ անոնց: Այսօր Հափաղանց ուրախ եմ այս ժողովրդական համակրանքի սրտաբուխ ցոյցին համար, որ արդար վարձատրութիւնն է այդ կազմակերպութիւններու վարիչներուն:

Ես միշտ լաւատես եղած եմ մեր ժողովուրդի ապագային նկատմամբ: Այս հոյակապ հանդէսը անուամբ մը ալ կ'ամբապնդէ զիս իմ համոզումիս մէջ: Կը մերժեմ ոմանց յոռետեսութիւնը: Մեր ժողովուրդը պիտի յարատեւէ նոյնիսկ զաղութներու մէջ եւ պիտի նստարէ իր գեղեցիկ դերը:

Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք Ի Ս Հ Ե Տ

Վաղուց քէն իմ հայացքը Անյայտին է ու հեռուս
Ու իմ սիրտը իմ մըտքի հետ ահուսներն է քափառում,
Բայց կարօտով ամէն անգամ երբ դառնում եմ դէպի
/ քեզ

Մըզկըտումէ սիրտըս անվերջ քո քառանջից աղեկէզ,
Ու գաղթական գաւակներիդ լուռ շարքերից ուժասպառ
Եւ գիւղերից, եւ շէնքերից տըխու՛ր, դատարկ ու
/ խաւար,

Զարկա՛ծ հայրենիք,

Զըրկա՛ծ հայրենիք:

Մըռներում եմ մըտիս հանդէպ բանակները աճեամար,
Տըրտում եմ քո երեսը, քո դաշտերը ծաղկավառ,
Ու ջարդարար վոհմակները աղաղակով վայրենի,
Աւարներով, աւերներով, խընջոյքներով արինի,
Որ դարձըրին քեզ մըշտական սեւ ու սուգի մի հովիտ,
Խեղն ու լալկան քո երգերով, հայեացքներով անժըպիտ

Ողբի՛ հայրենիք,

Որբի՛ հայրենիք:

Բայց հին ու նոր քո վերքերով կանգնած ես դու

կենդանի,

Կանգնած խոհու՛ն, խորհրդաւոր ցամբին նորի ու հընի
Հառաչանով սրբտի խորհից խօսք ես խօսում

Աստժու հետ.

Ու խորհում ես խորին խորհուրդ տանջանքներում

չարաղէտ,

խորհում ես դու էն մեծ խօսքը, սրտի ասես աշխարհիին
Ու պիտ դառնաս էն երկիրը, ուր ձգտում է մեր հոգին—

Յոյսի՛ հայրենիք,

Լոյսի՛ հայրենիք:

Ու պիտի գայ հանուր կեանքի արշալոյսը վառ հագած,
Հագա՛ր հագար լուսապայծառ հոգիներով ցառագած,
Ու երկնահաս քո բարձունքին, Արարատի սուրբ լանջին
Կենսածըպիտ իր շողերը պիտի ժըպտան առաջին,

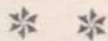
Ու պօէտներ, որ չեն պըզծել իրենց շուրթերն անէժֆով.
Պիտի գովեն քո նոր կեանքը նոր երգերով, նոր խօսքով,

Իմ նո՛ր հայրենիք,

Հըգօ՛ր հայրենիք:

ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ԽՕՍԻ ԻՄ ՈՐԴԻՈՅՆ

Այս գարնան հետ, այս ծաղկունքի,
Այս առուակի, այս բոչնակի,
Հետն այս երգի ու զարթօնքի
Բացուեց լեզուն իմ մանկիկի:
Տես բոբովեց բառ մի անգին
Հայկեան լեզուից անլուսի,
Ասես այդ շունչն էր դարերի
Դիպաւ մանկանքս շրթունքին:
— Լսիր, որդիս, պատգամ որպէս
Սիրող քո մօր խօսքը սրտանց.
Այսօրուանից յանձնում եմ քեզ
Հայոց լեզուն հազարագանձ:

.....
Նրանով է մրմնջացել
Հայ պանդուխտը վերքն իր սրտի,
Նրանով է որոտացել
Կռուի երգն իմ ժողովրդի,
Նրանով է մայրս ջահել
Ինձ օրօրոց դրել մի օր,

.....
Բաց շուրթերդ, խօսիր, անգին,
Ժիր դայլայլիր, իմ սիրասուն,
Թող մանկանա՛յ քո շուրթերին
Մեր ալեհեր հայոց լեզուն:
Պահի՛ր նրան բարձր ու վնիտ,
Արարատի սուրբ ձիւնի պէս,
Պահի՛ր նրան սրտիդ մօտիկ,
Քո պապերի անխնի պէս.
Ու ոտիս գարկիցք սեւ
Դու պաշտպանի՛ր կրծքով նրան,
Ինչպէս մօրդ կը պաշտպանես,
Թէ սուր քաշեմ մօրդ վրայ:
Ու տե՛ս, որդիս, ուր էլ լինես,
Այս լուսնի տակ ուր էլ գնաս,
Թէ մօրդ անգամ մտքից հանես,
Քո մա՛յր լեզուն չմոռանաս...:

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ի Կ Ա Ն

ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՆՔ

Ա.— Շարունակել յարատևօրէն մեր բաղձապիտի օգնութիւնները :

Բ.— Ա՛լ աւելի ընդարձակել եւ նոր միջոցներով օժտել մեր կեդրոնական բուժարանը, որպէսզի կարենայ յաւազոյն պայմաններով ծառայել իր առաջադրութիւններուն :

Գ.) Շատցնել թիւը արուարձաններու եւ դաւառնելու մեր բուժարաններուն, որոնք անհուն բարիքներ են, մանաւանդ չքաւոր հիւանդներուն համար :

Դ.— Օժտել մեր մասնաճիւղերը այն միջոցներով, որոնք անհրաժեշտ են նախնական խնամքներու համար, սպասելով բժշկին կամ մասնագէտին ժամանումին :

Ե.— Կազմակերպուած պայքար մղել հիւժախտին դէմ որ պատուհաս մըն է եւ կը սպառնայ մեր երկտասարդ սերունդին. եւայն, եւայն :

Մեր փափաքներն իրականացնելով մասամբ հասած կ'ըլլանք մեր նպատակին, մեր չքաւոր ու աննշուկ ազգակիցները հիւանդութեան եւ թշուառութեան ճիրաններէն փրկելով :

Մեր կազմակերպութեան ու անդամներուն ժողովրդանուէր աշխատանքները իրենց սնունդը կը ստանան բարեւէր անձերու գթոտ սրտերէն եւ ազնիւ զգացումերէն : Ահա թէ ինչու համար կը համարձակինք ըսել՝

ՕԳՆԵՑԷՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԶԻՆ ՄԻՋՈՑԱԿ, ԱՆԴԱՄԱԳՐՈՒԵՑԷՔ ԱՆՈՐ, ԸՐԷՔ ԶԵՐ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ մեր մասնաճիւղերուն կամ անդամուհիներուն եւ անդամներուն միջոցաւ եւ կամ ուղղակի հետեւեալ հասցէին՝

COMITE DE SECOURS DE LA
CROIX ROUGE ARMENIENNE
15, Rue Jean Goujon, Paris (8°)
C. C. P. 17-17-56 Paris.

LE COIFFEUR DES BOULEVARDS

ANTONIN

ADJÉMIAN

SPÉCIALITÉ DAMES MESSIEURS

MANUCURE ——— PÉDICURE ——— MASSAGE

24, Boul. des Capucines

OPÉ. 66-10

BAR - RESTAURANT

SPÉCIALITÉS HELLÉNIQUES

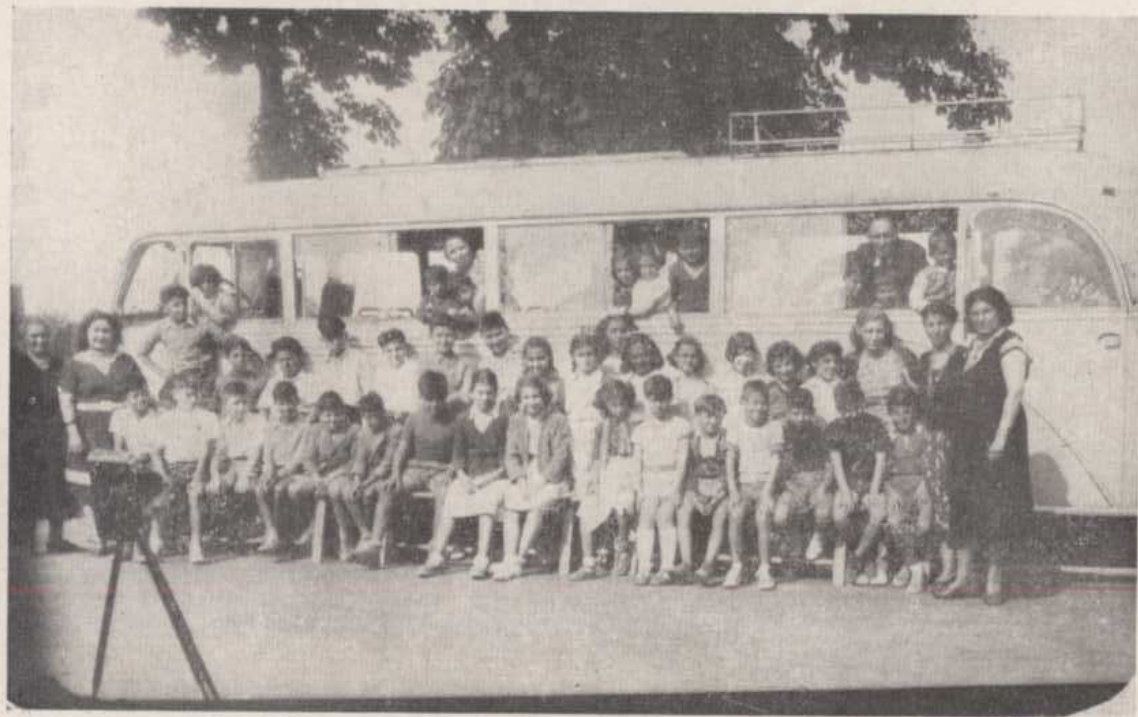
ORCHESTRE DYNAMIQUE

L' O L Y M P E

15, Rue Grange-Batelière - Paris (9e)

Tél : TAI 46-65 — Métro: MONMARTRE et RICHELIEU-DROUOT

Օդափոխութեան գացող մանուկներու խումբ մըն

La Saine Nourriture
est la base de la santé et de la longévité

ALIMENTATION GÉNÉRALE

M^{ON} HERATCHIAN

— IMPORTATION DIRECTE —

PRODUITS ALIMENTAIRES ORIENTAUX ET FRANÇAIS

DEMI-GROS — DÉTAIL

Défie toutes les concurrences

Bonnes qualités à meilleurs prix

Son café luzc de renommée mondiale

6, RUE LAMARTINE, PARIS (9e) — Métro: CADET
Tél.: TRUdaine 43-19

A. K Y R I L I S

Y. MANTEAU ET CIE

S.A.R.L. CAPITAL 7.050.000 FR\$

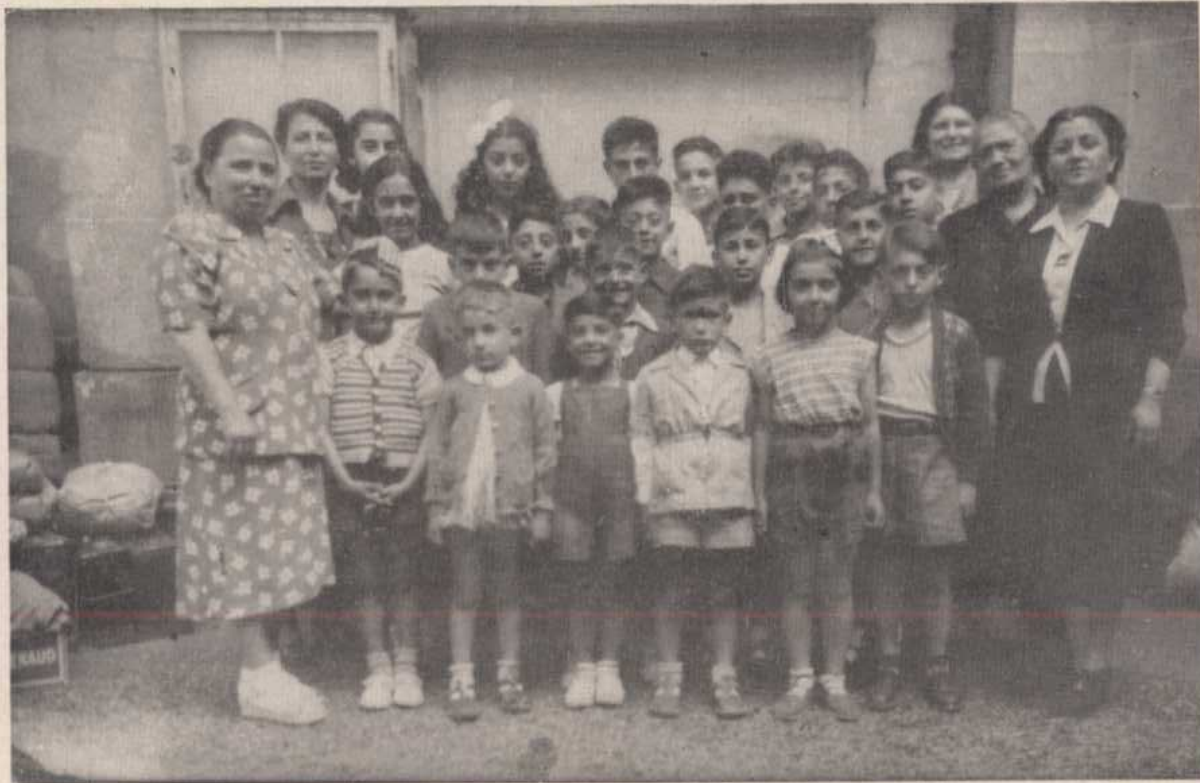
LES
QUALITÉS
AUX
PRIX
AUX
TISSUS
26. RUE DU 4 SEPTEMBRE
METRO: OPÉRA **KM**

26, RUE DU 4 SEPTEMBRE - PARIS

(Angle Rue de la Michodière)

Metro: Opéra - 4 Septembre

Tél : RIC 77-37

Օդափոխութեան գացող մանուկներու խումբ մը

IMPRIMERIE " LE SOLEIL " ,
4, RUE GIT-LE-CŒUR (6e)

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԻՆԸ
Կ՝ՕԺԱՆԳԱԿԷ

ՄԱՆՈՒԿԻՆ
ՄԱՄԻԿԻՆ
ՀԻՒԱՆԴԻՆ
ԴԺԲԱԽՏԻՆ
ԶՔԱԻՈՐԻՆ

ԱՆԴԱՄԱԳՐՈՒԷ՛